

Latgaliešu rakstu valoda

Mācību priekšmeta standarts 10.-12. klasei

I. Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

1. Mācību priekšmeta „Latgaliešu rakstu valoda” **mērķis** ir pilnveidot skolēna latgaliešu rakstu valodas kompetenci kā personības intelektuālās, garīgās attīstības un pašrealizācijas līdzekli daudz kultūru sabiedrībā.

2. Mācību priekšmeta “Latgaliešu rakstu valoda” **uzdevumi** ir nodrošināt skolēnam iespēju:

2.1. Pilnveidot valodas zināšanas, runas prasmes, lai veiksmīgi piedalītos komunikācijā latgaliešu rakstu valodā;

2.2. Pilnveidot stilistisko un valodas līdzekļu izmantošanas kultūru, lai radoši attīstītu latgaliešu rakstu valodas lietojuma tradīciju;

2.3 Padziļināt izpratni par latgaliešu rakstu valodas lomu Latvijas sabiedrībā, lokālās un nacionālās identitātes saglabāšanā;

2.4. Attīstīt vajadzību un spēju piedalīties iekškultūras un starpkultūru dialogā.

II. Mācību priekšmeta obligātais saturs

3. Komunikatīvā un valodas kompetence

3.1. Publiskās runas veidi. Monológiskā, dialogiskā publiskā runa.

3.3. Saziņas kultūra.

3.4. Dzimtā valoda – personības intelektuālās un garīgās attīstības un pašizpaušmes līdzeklis.

3.5. Latgaliešu rakstu valoda – latviešu valodas vēsturiskais paveids, tā attīstības vēstures posmi.

3.6. Izloksne, dialekts, latgaliešu rakstu valoda un latviešu literārā valoda.

3.7. Latgaliešu rakstu valodas normas.

3.8. Latgaliešu rakstu valodas funkcionālie stili.

3.9. Runas žanri kā īpašs teksta paveids.

3.10. Lasītāja dialogs ar tekstu un tā autoru.

3.11. Zinātniska, literāra, publicistiska, garīga teksta uztvere un interpretācija.

4. Sociokultūras kompetence

4.1. Latgaliešu rakstu valoda Latvijas un Eiropas valodu kontekstā.

4.2. Latgaliešu rakstu valoda dažādu kultūru saskarsmē Latgalē un citur Latvijā.

4.3. Runas tradīcijas, iekškultūras un starpkultūru dialogs Latgalē.

4.4. Latgaliešu rokraksta literatūra – savdabīga latviešu kultūras parādība.

4.5. Latgaliešu rakstu valoda – Latgales kultūrmantojuma un kultūridentitātes būtisks komponents.

4.6. Personības loma latgaliešu rakstu valodas attīstībā.

4.7. Latgaliešu rakstu valodā atspoguļotā pasaulaina latviešu valodas pasaulainas kontekstā.

4.8. Lingvokulturoloģiskās informācijas avoti, to izmantošana.

III. Pamatprasības mācību priekšmeta apguvei, beidzot 12.klasi

5. Komunikatīvā un valodas kompetence

5.1. Izprot saziņas situāciju un orientējas tajā.

5.2. Brīvi sazinās latgaliešu rakstu valodā, lietojot saziņas situācijai atbilstošus valodas un tēlainās izteiksmes līdzekļus.

5.3. Pilnveido prasmi veidot monologu, dialogu (mutvārdu un rakstveida formā), publiski uzstāties, iesaistīties diskusijā, organizēt to.

5.4. Pārzina argumentācijas paņēmienus un diskusijas pamattaktikas.

5.5. Veido informatīvu, argumentētu, rosinošu un svinīgu publisko runu.

5.6. Radoši izmanto dažādus runas uzvedības veidus neformālā un lietišķā sarunā vai publiskā diskusijā.

5.7. Korekti izsaka savu viedokli pārrunās un diskusijās.

5.8. Vērtē runas darbību no saskarsmes efektivitātes un kvalitātes, izmantoto izteiksmes līdzekļu iederīguma viedokļa.

5.9. Maina valodas kodus saskaņā ar saziņas vajadzībām.

5.10. Atbildīgi izturas pret savu valodas kodu maiņas kvalitāti.

5.11. Izkopj savu klausītāja, runātāja, lasītāja, rakstītāja kultūru.

5.12. Saprot un lieto mācību procesā nepieciešamos valodniecības terminus latgaliski.

5.13. Zina latgaliešu rakstu valodas vēstures būtiskākos faktus.

- 5.14. Izprot dažādu latviešu valodas paveidu lingvistiskās un funkcionālās atšķirības.
- 5.15. Pārzina latgaliešu rakstu valodas funkcionālās jomas.
- 5.16. Saskata kopīgo un atšķirīgo valodas līmeņos, salīdzinot latgaliešu rakstu valodas un latviešu literārās valodas sistēmu.
- 5.17. Veic pētniecisko darbu (dzimtās puses valodas vides un kultūrvides izpēte).
- 5.18. Veido dažādu mācību zinātniskā stila žanru tekstus.
- 5.19. Veido dažādu publicistiskā stila žanru tekstus.
- 5.20. Veido dažādu lietišķā stila žanru tekstus.
- 5.21. Saskata kanoniskā stila (garīgās literatūras) tekstu uzbūves un stilistiskās īpatnības.
- 5.22. Veido dažādu daiļliteratūras stila žanru tekstus.
- 5.23. Raksta vēstījuma, salīdzinājuma, cēloņu un sekas pierādījuma esejas par literāru tematu.
- 5.24. Analizē un rediģē dažādu valodas stilu un runas žanru tekstus saskaņā ar tekstveides un latgaliešu rakstu valodas normām.
- 5.25. Uztver un izmanto savā pieredzē tekstā ietvertu informāciju.
- 5.26. Vērtē un interpretē dažādus tekstus atbilstoši saziņas vajadzībām.
- 5.27. Saskata latgaliešu rakstu valodas iespējas jaunu vārdu darināšanā.
- 5.28. Nosaka homonīmu un homoformu leksisko nozīmi un lomu tekstā.
- 5.29. Apzināti izkopj savu latviešu literārās valodas prasmi, izmantojot zināšanas latgaliešu rakstu valodā.
- 5.30. Prot iegūt valodniecisku vai kultūrvēsturisku informāciju no dažādiem informācijas avotiem.
- 5.31. Analizē, vērtē, strukturē un izmanto savām vajadzībām no dažādiem avotiem iegūtu lingvistisko informāciju.

6. Sociokultūras kompetence

- 6.1. Apzinās latgaliešu rakstu valodu kā lingvistisku un kultūras vērtību.
- 6.2. Izprot latgaliešu rakstu valodas statusu sabiedrībā un nozīmi savas etniskās un kultūras (lokālās un nacionālās) identitātes veidošanā.
- 6.3. Saprot personības lomu latgaliešu rakstu valodas attīstībā.
- 6.4. Apzinās savu atbildību par latgaliešu rakstu valodas pastāvēšanu un attīstību.
- 6.5. Apzinās nepieciešamību pilnvērtīgi apgūt un lietot latgaliešu rakstu valodu un latviešu literāro valodu.

- 6.6. Izzina latgaliešu rakstu valodas fonētiskajā, vārddarināšanas, morfoloģiskajā, leksiskajā, frazeoloģiskajā, sintakses sistēmā ietverto kulturoloģisko informāciju un izmanto to savā runas darbībā.
- 6.7. Atrod un vērtē kopīgo un atšķirīgo latgaliešu un latviešu literārās valodas pasaulainā.
- 6.8. Ievēro komunikatīvās sadarbības principus iekškultūras un starpkultūru saskarsmē.
- 6.9. Respektē verbālas un neverbālas nacionālās uzvedības īpatnības starpkultūru dialogā.
- 6.10. Samēro etniskos, nacionālos un pasaules kultūrvēsturiskos ideālus ar saviem ētikas principiem.
- 6.11. Analizē, vērtē, sistematizē un izmanto savām vajadzībām no dažādiem avotiem iegūtu kultūrvēsturisko informāciju.
7. Skolēna attieksmi raksturo šī pielikuma 5.10., 5.11., 5.29., 6.1., 6.4., 6.5., 6.9. un 6.10. apakšpunktā minētās prasības.